

คุณของรูดงควัตร

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๔

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

...ความสุขกัน เราอยากจะทำทางไปกัน แล้วไปๆ ทางไหน เวลาอยากๆ ไปนิพพาน แต่มันต้องมีทางไปสิ ทางไปพระนิพพานมันต้องหาทางไป ถ้าทางไปได้ถึงจะไปได้ มันถึงย้อนกลับมา พระกัสสปะ เห็นไหม พระพุทธเจ้าบอกพระกัสสปะ

“กัสสปะเอ๋ย เธอก็ก่แก่ปานเรา อายุ ๘๐ แล้ว จะฉันบิณฑบาตของคหบดีบ้างก็ได้ คหบดีจิวรใช้จิวรของคหบดีเขาถวายก็ได้ ทำไมเธอต้องทรมานอยู่?”

พระกัสสปะเป็นพระอรหันต์ อายุ ๘๐ ปานพระพุทธเจ้า เพราะพระกัสสปะนี้อายุ ๑๒๐ ปี ถึงจะดับขันธปรินิพพานไป ตอนอายุ ๘๐ นี้อายุเท่าพระพุทธเจ้าเลย

“แก่ก็แก่ปานเรา ทุกข์ก็ทุกข์มาอย่างนั้น ทำไมต้องมาทุกข์อยู่ในรูดงควัตรอีก?”

พระกัสสปะได้รับการเป็นเอตทัคคะ พระพุทธเจ้ายกย่องในทางรูดงควัตร รูดงควัตร ๑๓ ข้อปฏิบัติได้หมด ไม่เคยเข้าไปฉันข้าวในบ้านใคร มีแต่บิณฑบาตตลอด

“กัสสปะเอ๋ย เธอก็ก่แก่ปานเรา แล้วทำไมต้องถือรูดงควัตรไว้?” เพราะว่าไม่มีกิเลสในหัวใจแล้ว

พระกัสสปะบอกว่า “ข้าพเจ้ามีจิตนิสสัยชอบทางนี้ แล้วที่ถือไว้ถือเพราะอะไร เหตุผลเพราะว่าได้ให้อุณฺชนรุ่นหลัง ได้มีตัวอย่าง ได้มีแบบอย่าง”

เวลาเราพูดถึงรูดงควัตร พระรูดงค์ รูดงค์ตรงไหน? รูดงค์ ๑๓ นะ โลกเขาจะเห็นว่าพระรูดงค์ห่มผ้าเข้มๆ เป็นพระรูดงค์ ผ้าเข้มๆ ผ้าที่ไหนก็มี สีจะเข้มขนาดไหนก็ได้ แต่วัตรปฏิบัตินะ ถือผ้า ๓ ผืน บิณฑบาตเป็นวัตร ฉันอาหารภาชนะเดียวเป็นวัตร แล้วก็อยู่ในที่โล่งแจ้ง เห็นไหม อันนี้มันจะเข้ามาชำระกิเลส

แต่ในเมื่อพระกัสสปะไม่มีกิเลสแล้ว ทำไมต้องถือ? เพราะมันเป็นวิธีการเข้าไปจำกัดกิเลสเฉยๆ เพราะกิเลสสิ้นแล้ว จะถือไม่ถือมันเป็น.. พระหลายองค์เลย พระเวฬุคคาก็ชอบเรื่องนี้มาก อยู่ป่าเป็นวัตร แต่พอออกมาแล้ว เห็นใหม่ ไอ้เครื่องนี้มันเป็นเครื่องดำเนินเข้าไปชำระกิเลสไป

พระพุทธเจ้าเห็นว่าพระกัสสปะเป็นผู้ที่ไม่มีกิเลส ให้ปล่อยวางบ้างก็ได้ ปล่อยวางแล้ว เพราะว่าอันนี้มันเป็นเครื่องมือเข้าไปชำระกิเลส พอชำระเสร็จแล้วเครื่องมือมันก็หมดความหมายไป มันไม่ต้องไปถืออีกเพราะเครื่องมือมัน เราทำครัวเสร็จทำไมถือมีดอยู่กับมือล่ะ? มือไม่ปล่อยวางมีดไม่ปล่อยวางเครื่องทำครัวล่ะ? แต่นี่ท่านถือไว้ให้พวกเราดูใจ ว่าจับมีดจับอย่างนี้นะ เวลาจะจับใช้จับอย่างนี้นะ นี่เป็นเครื่องมือวิธีการ

แล้วอีกส่วนหนึ่ง เวลาพระพุทธเจ้าพูดถึงลูกศิษย์ของพระสารีบุตรมาหาพระพุทธเจ้า มากลางคืน มาจัดของกันเสียงดังมาก ตอนนั้นพระนาคิตะเป็นผู้ปฏิบัติภาวนาอยู่

“นาคิตะนั้นพวกใคร? เขามาทำอะไรกัน? คั่งชาวประมงเขาหาปลา”

นี่บอกว่า “ลูกศิษย์ของพระสารีบุตรจะมาราบพระพุทธเจ้า”

“ให้ไล่เขาออกไป! ให้ไล่ไป! เป็นศากยบุตรแท้ๆ แต่ไม่รู้ระเบียบไม่รู้วินัยเลย มาส่งเสียงดังเจียวจ้าวกันตอนกลางคืน”

เวลาคนที่ยังมีกิเลสอยู่ พระพุทธเจ้าติ พระพุทธเจ้าเอ็ดนะ ว่าให้ทำให้อยู่ในร่องในรอย เอ็ดว่ากล่าวเพราะอะไร? เพราะยังมีกิเลสอยู่ ยังต้องทำความสำรวมระวังอยู่ ต้องใช้รูดงควัตรเข้าไปชำระจิตใจ เข้าไปตัดแปลงหัวใจให้มันเข้าถึงทางตรงให้ได้ เห็นใหม่ เอ็ดเตือนว่า นั่นเวลาเอ็ดเตือนว่า แต่พระกัสสปะนี่บอกว่า “ทำไมต้องทำ? ให้ลดให้ละได้”

ให้ลดให้ละเพราะคนที่ไม่มีกิเลสแล้ว มันสิ้นกิเลสแล้ว เครื่องมือการดำเนินนี่เอาไว้ให้อุณชนรุ่นหลังเรียนเป็นแบบอย่างเท่านั้น แต่คนที่ยังมีกิเลสอยู่ต้องอาศัยสิ่งนี้เข้าไป รูดงควัตร เราถือ รูดงควัตร ต้องถือ รูดงควัตรว่าเป็นเครื่องจำกัดกิเลส รูดงควัตรนี้เป็นการมกน้อยสันโดยเพื่อจะให้กิเลสมันแสดงตัวไป

ถ้าเราทำสะดวกสบายของเรา มันก็สะดวกสบายของเรา รูดงควัตรมีเหตุผลอย่างนั้น แต่ รูดงควัตรเข้าไปแล้ว รูดงควัตรเพื่อจะให้กิเลสนี้ยุบยอบลง ให้กิเลสนี้เบาบางลง ให้กิเลสนี้เบาบาง

เปิดช่องให้ปัญญามันเกิดใน ไม่อย่างนั้นความคิดของเรามันจะเป็นความคิดของกิเลสทั้งหมด
ความคิดหรือความเห็นของตัว เห็นใหม่

ถ้าเราอดอาหาร เราทำตัวให้ลำบากไป มันไม่ได้นะ ร่างกายนี้มันต้องรับอาหารตามหลัก
วิทยาศาสตร์ ตามหลักโภชนาการ ต้องได้อาหารครบหมู่ ต้องเห็นใหม่ มันทำไม่ได้ เห็นใหม่ ถ้า
ปัญญาไม่มีรูดงควัตรเข้ามาหักห้าม มันจะคิดออกไปทำนองนั้น ถ้ารูดงควัตรเข้ามา มันจะเป็นจะ
ตาย กิเลสมันสำคัญกว่า กิเลสมันให้ทุกข์มากกว่า เราอดเราอิมเพื่อจะดูตัวตน เพื่อจะจับค้นคว้าหา
มัน อันนี้ทำได้ วิธีการการกระทำนี้คือการต่อสู้ การเข้าไป

แล้วพอปัญญามันเกิดขึ้นไปนี่เป็นสุตมยปัญญา เป็นจินตมยปัญญา เป็นภาวนามยปัญญา
ขึ้นมาเรื่อยๆ ภาวนามยปัญญาเกิดขึ้นนั้นมันชำระกิเลสด้วยภาวนา ด้วยมรรค ๘ แต่อาศัยนี้เป็น
เครื่องก้าวดำเนินไปไง เราทำแต่ความสะดวกสบายของเรา มันเป็นไปได้ยาก เครื่องมือการดำเนิน
มันถึงสำคัญ สำคัญเข้าไปถึงหาตรงนั้น

แต่ถ้าสำคัญ กิเลสมันก็อาศัยเครื่องมือนี้เป็นที่ระบายออก เห็นใหม่ ถ้าถือว่าจำเป็นต้อง
รูดงควัตร รูดงควัตรนี้สำคัญที่สุด สัตว์ที่อยู่ในป่าเขาไม่รู้จักรูดงควัตรออก แต่เขาเกิดในป่า เขาใช้ชีวิตใน
ป่า แล้วเขาก็ตายไปในป่า สัตว์ในป่าเขาได้อะไรขึ้นมา? ถ้าเราถือว่าการอยู่ป่านี้สำคัญ แบบ
พระกัสสปะ เห็นใหม่ นี่เป็นวิธีการทำเท่านั้น พระพุทธเจ้าบอกว่า “เธอทำไมต้องทำอีก?”

ถ้าผู้ที่ผ่านมาแล้ว ถ้าเราถือรูดงควัตรนี้เป็นที่ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นที่เราต้องเป็นทางเดียว สัตว์ที่
อยู่ในป่ามันถือรูดงควัตรไหม? มันไม่บอกรูดงควัตรมันก็อยู่ในป่า มันไม่ต้องมีयरักษามันก็อยู่ใน
ป่าของมัน มันเกิดมาในป่าแล้วมันก็ตายไปในป่า แล้วมันก็ตายไปพร้อมกับกิเลส มันเกิดขึ้นมา
พร้อมกับกิเลสแล้วมันก็ตายไปพร้อมกับกิเลส แล้วใจดวงนั้นจะเอาไปเกิดใหม่ เกิดเป็นใครก็ได้
เพราะมันเป็นสัตว์ป่า สัตว์เดรัจฉานมันไม่รู้วิธีการ การถือรูดงควัตรเป็นครั้งเป็นคราว ในเรื่องเนสัช
ชิก พระพุทธเจ้าให้ถือได้ไม่ตลอดไป เรื่องการอยู่ในที่ว่างก็เหมือนกัน ให้อยู่ได้ ๘ เดือน หน้าฝน
ห้ามอยู่ ห้ามอยู่นะ

อันนี้ถึงว่าเราถือรูดงควัตรต้องมีปัญญา เราทำอะไรต้องมีปัญญา อย่างหลวงตาบอก เห็นใหม่
ตอนถือรูดงควัตรที่อยู่กับหลวงปู่มัน ถือรูดงควัตร ฉันทเฉพาะในบาตร แต่ว่าเวลาเร่แรงเกินไป หลวง
ปู่มันเอาอาหารหยอดให้ “กัตตามหลังมา กัตมาสาย ขอใส่หน่อย” เห็นใหม่ อันนั้นเพื่อจะให้ความ
คมกล้าให้มันเบาบางลงหน่อย อันนั้นเวลามันสูงนะ

แต่พวกเรดำ นี้ชุดงควัตรสำคัญ สำคัญมาก สำคัญเพื่อเป็นเครื่องมือชำระกิเลส ถ้าเราไม่มีเครื่องมือเลย กิเลสมันยืมอยู่ตลอดเวลาละ กิเลสเกิดกับเรา เราเกิดมาพร้อมกิเลส กิเลสพร้อมเกิดมากับเรา มันอยู่หลังความคิดของเรา มันต้องอาศัยเราเป็นที่อยู่อาศัย เครื่องมือที่อยู่อาศัย เห็นไหม แล้วยังอาศัยเราออกไปหาเหยื่อเข้ามาให้มันอีก เราทำความอกุศล นั่นเป็นเครื่องมือหาเหยื่อเข้ามาให้มันตลอด

ฉะนั้นชุดงควัตรสำคัญตรงนั้น ความสำคัญว่าสำคัญ แต่! แต่ถ้าคิดว่าสำคัญเฉพาะแง่เดียว แล้วเราไม่ทำวิธีการอย่างอื่นเลยมันก็ไม่ถูกต้อง มันต้องทำให้เป็นมัชฌิมา แต่มัชฌิมาต่อเมื่อมันเป็นภาวนามยปัญญาขึ้นมา มันชำระกิเลสแล้วมันถึงจะเห็นคุณเห็นโทษโดยธรรมชาติของมัน

เราเทียบ เห็นไหม เทียบถึงว่าถ้ามันจำเป็นจริงๆ แล้วสัตว์มันอยู่ในป่า เพราะสัตว์อยู่ในป่า เขาไม่มีปัญญา เขาทำไม่ได้ เราอยู่ในเมือง เราเป็นสัตว์สังคม เวลาเราไปอยู่ในป่า เราไปอยู่ในที่กลัว มันจะย้อนกลับมาหาว่าความกลัวอาศัยชัฏภูมิอันสำคัญมากเลย สำคัญตรงไหน สำคัญที่ว่าพอมันกลัวขึ้นมา มันไม่คิดออกไป

เราเข้าป่าช้า เรามีความคิดฟุ้งซ่านขนาดไหน เราเดินเข้าป่าช้า ความคิดฟุ้งซ่านนั้นจะหดตัวทันที มันจะไปกลัวผีแทน เห็นไหม การกลัวผีแทนนั้นมันช่วยให้ความคิดฟุ้งซ่านนั้นหายไป เกิดเป็นความกลัวแทน แล้วเราก็ต้องกำหนดว่ากลัวนั้นมาจากอะไร? นี่มันจะเข้ามาจากใจ เข้ามาหาใจ ใจ กลัวนั้นอาการเกิดดับ เมื่อก่อนทำไมเราฟุ้งซ่านอยู่ ไม่เคยกลัวอะไรเลย เข้าป่าช้าทำไมมากกลัวล่ะ? แล้วความฟุ้งซ่านนั้นหายไปไหน?

เข้าไปในป่าก็เหมือนกัน ความกลัวป่า ความกลัวเสือ ความกลัวต่างๆ มันจะหันกลับมาหาความสงบ เริ่มต้น เห็นไหม นี่เป็นเครื่องมือ นี่เพราะผู้มีปัญญา สิ่งที่เป็นเครื่องมือมันเลยเป็นปัญญาเข้ามาเพื่อใช้เป็นประโยชน์ขึ้นมาบังคับกิเลสของตัว บังคับเข้ามา

นี่ปรารณานิพพานกัน ปรารณานิพพานแล้วหาวิธีการยังหาไม่ถูกใจ แม้แต่เรื่องการบุญกุศลยังว่าทำผิดหรือทำถูก ใอนั้นมันเรื่องหายไปแล้ว มันเรื่องภายนอก เรื่องภายนอกที่เราจะหาเข้ามา บุญกุศลนั้นมันเป็นที่ว่าสร้างสมบารมีเพื่อจะให้จิตนี้อ่อนควรแก่การงาน

ศีล สมาธิ ปัญญา เห็นไหม ศีลนี้ มีศีลขึ้นมา มีทานขึ้นมาฟังธรรม พอฟังธรรมมีเกิดศีล เกิดความเห็นถูกต้องเข้ามา นี่ดัดแปลงตนเข้ามา ดัดแปลงตนเข้ามา.. นี่ปัญญา ผู้ที่เข้าอยู่ป่าโดยมี

ปัญญา มันจะใช้นั้นเป็นอาวุธเข้ามาชำระกิเลส ถ้าเราไม่มีปัญญา เราอาศัยว่ารูดงควัตรต้องทำตาม ประเพณี มันก็เหมือนสัตว์ป่าตัวหนึ่ง

สัตว์ป่าตัวหนึ่งอยู่ในป่า มันได้อะไรขึ้นมา? เพราะมันไม่มีปัญญาการรื้อค้นของมันใช่ไหม?

เรามีปัญญา อันที่ว่าเป็นรูดงควัตรถึงจะเป็นเครื่องมือชำระกิเลส เป็นเครื่องมือของเราต้องหาขึ้นมา ทางโลกเขาเครื่องมือเขาไปหาซื้อเอาที่ไหนก็ได้ แต่ทางธรรมนะ สมาริก็ต้องสร้างขึ้น ปัญญาก็ต้องสร้างขึ้น ทุกอย่างต้องสร้างเครื่องมือขึ้นมาเอง เครื่องมือต้องเราหาขึ้นมาเอง เราต้องเตาะเตะหาเครื่องมือของเราขึ้นมา แล้วเข้าไปชำระกิเลสขึ้นมา

เครื่องมือทางโลกเขาหาเอาได้ง่ายๆ เครื่องมือของเราหายากมาก หายากขึ้นมาแล้วรักษา มันไว้ก็ยาก แล้วเครื่องมือจะรวมตัวขึ้นมาให้มันสำเร็จประโยชน์ขึ้นมาเป็นมัลลสามัคคีนั่น ชำระกิเลสมันก็ยังยาก

ปัญญามันจะเกิดขึ้น ถึงว่าต้องหัดๆ ทำใจ หัดพลิกแพลง หัดการกระทำ จนบ่อยครั้งเข้า ปัญญามันถึงจะรวมตัวเข้า รวมตัวเข้าเป็นภวานามยปัญญา มันเกิดสมาริพอดิ งานพอดิ ทุกอย่างพอดิ แล้วมันชำระกิเลสขาดไปๆ

แต่ถ้ามันเกิดอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา มันก็รวมตัวได้เหมือนกัน แต่มันยังไม่มัจฉิมาปฏิบัติ มันต้องทำซ้ำทำซากเข้าไปไง เครื่องมือก็หายาก จะให้มันรวมตัวเป็นมัจฉิมาก็ยาก แต่การยากนี้เพื่อชำระกิเลส ความยากอย่างนี้ควรทำ ความทุกข์อย่างนี้ทุกข์เพื่อจะไม่ทุกข์อีก

เราเกิดมาชาติหนึ่งนะ เราหาอยู่หากินไปชาติหนึ่ง มันมีความทุกข์ขึ้นมา ให้ความสุขแม้แต่เล็กน้อยเพื่อเป็นเครื่องล่อ แล้วความทุกข์ขนาดไหนมันก็ล่อเราไป เรายังพอใจทำ แต่บ่นนะ บ่นว่าทุกข์ แต่ความเพียรอันนี้มันเป็นความทุกข์แน่นอน งานการชำระกิเลสเป็นงานของเอกบุรุษ เป็นงานของพวกอาชาไนย

จะนั้นชำระกิเลส เรื่องกิเลสมันสำคัญมาก ถึงพยายามต้องใช้ความบุกบัน มันทุกข์ยากก็พอใจ ผู้มีปัญญา มันทั้งเสริมกำลังใจของตัวเองด้วย แล้วหาเครื่องมือด้วยรูดงควัตรมาชำระกิเลสด้วย แต่ควรมีปัญญาว่าสิ่งใดควรเป็นประโยชน์กับเรา นี่เป็นทางไปพระนิพพาน

ถึงว่าอยากไปนิพพาน อยากไปนิพพาน...เครื่องมือจะไปนิพพานยังหาไม่เจอแล้วจะไป
นิพพานกันอย่างไร? มันต้องหาเครื่องมือมาแก้ไข แล้วมันจะไปนิพพานได้ตามความตั้งใจของผู้ที่
ปรารถนาเอวัง